

Δραστηριότητες γραμματισμού: Σχεδιασμός

Αφροδίτη Οικονόμου

Νηπιαγωγός

afoikon@uth.gr

Μαρία Παπαδοπούλου

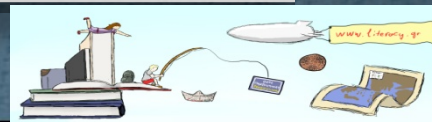
Αν. Καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε., Π.Θ.

mariapap@uth.gr

Η παρουσίαση αναπτύχθηκε για την πλατφόρμα
'Ταξίδι στον γραμματισμό'

Δραστηριότητες γραπτού λόγου - Το πλαίσιο

- ο Η μάθηση δεν είναι γραμμική, δηλ. δεν αποτελεί μια ευθεία γραμμή στην οποία συσσωρεύονται γνώσεις.
- ο Η γνώση και η γλώσσα δομούνται εξελικτικά μέσα σε ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον, που ενισχύει τις προσπάθειες των παιδιών για την κατάκτησή τους. Οι δραστηριότητες ανάγνωσης αναπτύσσονται παράλληλα και ταυτόχρονα με τις δραστηριότητες γραφής (Οδηγός νηπιαγωγού, σελ. 98).
- ο Η ανάγνωση και η γραφή θεωρούνται διαδικασίες ενεργού σκέψης για:
 - ✓ την κατασκευή νοήματος
 - ✓ την κατανόηση και παραγωγή μηνύματος.
- ο Οι δραστηριότητες ανάγνωσης και γραφής συμβάλλουν στην ανάπτυξη στρατηγικών για την επίλυση προβλημάτων.
- ο Στόχος της ανάπτυξης στρατηγικών ανάγνωσης και γραφής είναι να μάθουν τα παιδιά, πώς να μαθαίνουν και πώς να χρησιμοποιούν αυτά που ήδη γνωρίζουν για την επίλυση νέων προβλημάτων.
- ο Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα, όταν εμπλακούν σε λειτουργικές εμπειρίες γραμματισμού, δηλ. όταν διαβάζουν και γράφουν για κάποιο συγκεκριμένο κάθε φορά επικοινωνιακό σκοπό που έχει νόημα για τα ίδια, και όχι όταν εμπλέκονται στη καλλιέργεια μεμονωμένων δεξιοτήτων (να γράφουν ξανά και ξανά το ίδιο γράμμα, την ίδια συλλαβή, την ίδια φράση).
- ο Η ενότητα της γλώσσας είναι αλληλένδετη όχι μόνο με τις ενότητες γραφής και ανάγνωσης, αλλά και με την ενότητα του προφορικού λόγου (ομιλία και ακρόαση). Η διάκριση που πολλές φορές γίνεται μεταξύ τους εξυπηρετεί μεθοδολογικούς λόγους.

Τα κείμενα

Μέσο της διαδικασίας γραμματισμού στο νηπιαγωγείο είναι τα κείμενα:

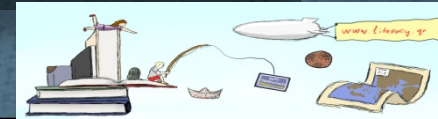
- ο Εξοικείωση μέσω του περιβάλλοντος γραπτού λόγου
- ο Μονάδα με σημασία, δομή και μορφή

Κατανόηση κειμένων

- ο Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με κείμενα του κοινωνικού χώρου και μέσα από καθημερινές, οργανωμένες ή άτυπες δραστηριότητες μαθαίνουν να αντλούν πληροφορίες από αυτά, να τα νοηματοδοτούν, να συζητούν για τη δομή και τη μορφή τους, να τα συγκρίνουν με άλλα κείμενα ή κατηγορίες κειμένων.

Παραγωγή κειμένων

- ο Τα παιδιά μέσα από οργανωμένες ή άτυπες δράσεις γραμματισμού παράγουν λειτουργικά κείμενα για διάφορους επικοινωνιακούς σκοπούς. Τα κείμενα δεν αποτελούνται μόνο από τη γλωσσική πληροφορία, ούτε ταυτίζονται αποκλειστικά με ένα μέσο.

Δύο διαφορετικά παραδείγματα

Ανάγνωση
/
Κατανόηση κειμένων

Εκμάθηση μηχανισμού ανάγνωσης
(να αναγνωρίζουν και να συνδυάζουν
τα γράμματα ώστε να εκφωνούν
τους σωστούς ήχους)
Αποκωδικοποίηση γραπτών κειμένων

Μύηση στο κόσμο
της γραπτής επικοινωνίας
Άντληση πληροφοριών από
πολυτροπικά κείμενα,
έντυπα και ψηφιακά
Κατανόηση κειμένων

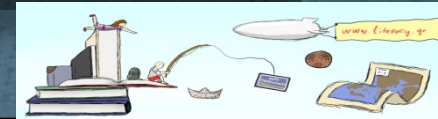

Δύο διαφορετικά παραδείγματα

Γραφή
/
Παραγωγή κειμένων

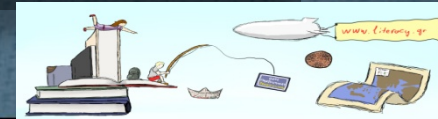
Ανάπτυξη λεπτής κινητικότητας -
να κρατούν το
μολύβι και να σχεδιάζουν γράμματα

Μύηση στο γραπτό λόγο-
Παραγωγή νοήματος για
επικοινωνιακούς σκοπούς
(μπορεί να ξεκινήσει πριν ακόμη
αρχίσει να κρατά το μολύβι)
Παραγωγή κειμένων

Σχεδιασμός

- ο ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:
- ο *Ενότητες:*
- ο **Επικοινωνιακός στόχος:** ποιες επικοινωνιακές δεξιότητες αναμένεται να αποκτήσουν τα νήπια μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας.
- ο **Γλωσσικοί στόχοι:** ποιες γλωσσικές και ευρύτερα σημειωτικές δεξιότητες και ποιες στρατηγικές αναμένεται να αναπτύξουν τα νήπια μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας.
- ο **Τύπος κειμένου:** με ποιους τύπους κειμένων θα εξοικειωθούν τα νήπια.
- ο **Κειμενικό είδος:** με ποια κειμενικά είδη θα εξοικειωθούν τα νήπια.
- ο **Οργάνωση περιεχομένου**
 - ο **A] Γλώσσα:**
 - ✓ *Γλωσσική ύλη:* με ποιες γλωσσικές μορφές υλοποιείται ο γλωσσικός στόχος
 - ✓ *Γραμματική- Σύνταξη:* ποιες γραμματικές δομές εμφανίζονται;
 - ✓ *Λεξιλόγιο:* ποιο λεξιλόγιο απαιτείται (εφόσον υπάρχει σαφής εστίαση);
 - ✓ **B] Οπτικοί τρόποι:**
 - ο *Τυπογραφία:* ποια η ιδιαίτερη τυπογραφία;
 - ο *Εικόνες:* ποιο ρόλο έχουν οι εικόνες και τι είδους είναι;
 - ο *Χρώμα:* λειτουργεί το χρώμα ως τρόπος του κειμένου και πώς;
 - ο *Χωροθέτηση:* παρέχει κάποια συγκεκριμένη πληροφορία;
 - ο *Άλλοι ...*
- ο **Μέθοδοι:** ποιοι μέθοδοι θα χρησιμοποιηθούν για την κατάκτηση των στόχων
- ο **Υλικό:** τι είδους υλικό θα χρησιμοποιηθεί

Πορεία διδασκαλίας

- ο Αφόρμηση
- ο Τεχνικές και ασκήσεις (αναλυτικά ποιες τεχνικές θα χρησιμοποιηθούν, οι «εκφωνήσεις» των δραστηριοτήτων, δηλαδή τι καλούνται τα νήπια να κάνουν)
- ο Αξιολόγηση (πρόβλεψη για τον τρόπο ή τους τρόπους αξιολόγησης; Τι αξιολογείται; Με ποια μέσα προβλέπεται να γίνει η αξιολόγηση; κλπ)

Πορεία Δραστηριότητας - Διδακτικά βήματα

- ο **Βήμα 1^ο**: Αφόρμηση/Εισαγωγή (θέμα για προβληματισμό)
Στάδιο προσανατολισμού - ενεργοποίηση της ομάδας (εξωτερική διαδικασία προβληματισμού π.χ. ένας περίπατος στη γειτονιά, μια επίσκεψη σε ένα χώρο).
- ο **Βήμα 2^ο**: Παρουσίαση αυθεντικών κειμένων για επεξεργασία (μπορεί να γίνει μέσα στη τάξη, αλλά μπορεί να γίνει και σε άλλους χώρους).
- ο **Βήμα 3^ο**: Ανάλυση και επεξεργασία των κειμένων ως προς τη χρήση τους, τη δομή τους, το περιεχόμενο και τα διαφορετικά σημειωτικά συστήματα που ενυπάρχουν στο κείμενο. Από ποιον δημιουργήθηκαν, σε ποιον απευθύνονται, τι επιδιώκουν (κριτική προσέγγιση/πλαίσωση κειμένων);
- ο **Βήμα 4^ο**: Εφαρμογή των επεξεργασμένων δεδομένων σε νέο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Βήμα 5^ο: Αξιολόγηση

- ✓ Ήταν ενδιαφέρουσα η δραστηριότητα για τα παιδιά;
- ✓ Ποια ήταν η ανταπόκριση της ομάδας και πόσα παιδιά μπόρεσαν να ανταποκριθούν στο στόχο που τέθηκε;
- ✓ Ήταν επιτυχείς οι παρεμβάσεις και οι προτροπές της νηπιαγωγού;
- ✓ Ενεπλάκησαν όλα τα παιδιά στη δραστηριότητα ή υλοποιήθηκε μόνο από συγκεκριμένη ομάδα παιδιών;
- ✓ Πού βρήκαν δυσκολίες;
- ✓ Έλαβα υπόψη μου στη διδακτική μου προσέγγιση τις διαφορετικές δυνατότητες των παιδιών της τάξης μου; (διαφοροποιημένη παιδαγωγική)
- ✓ Τι αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν στη διδακτική και μεθοδολογική προσέγγιση προκειμένου τα παιδιά να ανταποκριθούν καλύτερα την επόμενη φορά σε μια αναλόγου τύπου δραστηριότητα;

